

"ליתודים היתה אורה" אמר בני יודיה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

דפי עיון

במפרשים

נו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ב. שדה-גת * מל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ח

פרשת וישלח

א. מלאכת מחשבת. די"א טוב לארלך וגו' פי' בלמח אחר ה' לי שייטיב עמי אחר פרק לב' פסוק י': טובי אל חרלי ומולדתי. ואם עדיין לא עשה ה' לי טובות הייתי מובטח שלא אמות שאוכל לקבל מה שהבטיחתי. אולם כי הייתי לפני מהמות טרם בואי לביתי והאל הקדימני הטוב הלפון לבוא עלי קודם עמי זהו רע לי. וקדימת הטובות סבה שקטנתי. ושכחולי אמות עשה אחר שכבר באו עלי הטובות. ומטעם הזה חשב יעקב לשלח לעזאזל מלאת הטובות מנחה לעשו אחיו כדי שלא יהיו מקויימים הייעודים ויבואו לאחר זמן ויגרמו שלא יהרג וגם לא יקרא עשו ברכושו:

שאלות

1. קרא את פסוקי ט' ויוד, שניהם מתחילים ב"ויאמר", אל מי נאמרו ומה ההבדל ביניהם?
2. מה הפעולה שבכניה צומד יעקב האביא אתו elen כל כך?
3. "קדימת הטובות סיבה שקטנתי" תפרש ותפרט.
4. "לעזאזל לעזאזל..." איך עשה זאת יעקב?
5. האם היתה הצדקה לכל זה?

* * *

והנה גזול מהעלית לקנות בחירי ויהי ישוב ורשמהו תמורת הנחסר, והנה מציאות זה הוא חצי נחמה לגזול ולא נחמה שלמה כי תמיד חושב בחסרוננו אשר גזלו הגזולן לב' סבות, האחד שנחשב כי אם לא הנה גזולו הנה לו לתוספת הגזול והנוסף, והב' על כל פנים וכאב לבו על הגזולן אשר עשה והעלית מה שאין בן אם נעשה ה' השלמת הגזולה מהגזולן עצמו שיוציא בולעו מפיו נחמה זו נחמה, והוא מה שעשה ליעקב שנהיה משלם לו מנכסי גזולן עצמו הוא לבן דכתיב (העיל ל"א ט"ו) ויצל ה' את מקנה אביכם וישתן לי שקנה מוציא בולעו של לבן מפיו ומחזיר ממונו של יעקב, והוא אומר ומכל האמת ונכון:

(יא) בנתיבי וגו'. אומר מכל החסדים ואחר כך מכל האמת ומן הראוי הנה לו להקדים האמת ואחר כך החסד שהוא לפניו משורת הדיו, נהפוך לומר שחסד אל אין כח באדם לשלם לאל עליון ואליו יקרא אמת כי אין לו משלום מאדם כאמרו (אייב לה) אב צדקת מה תתן לו, וכפי זה יקרא חסד של אמת על הרף אומרם ז"ל (ב"ר פ' צ"ח חסד העשוי עם המתים קרוי של אמת):

ב"ר יכון לומר כי פרטי הטובה, האחד החסד שנתחסד עמו ה' ברב טוב, והב' שהעמידו בידו ולא נתנו ללבן לגזלו ולחמסו ושמר לו האמת פי' שהעמיד בידו את החסד, ויש לך לדעת כי לפעמים יתחסד ה' עם אדם

ב. אור החיים.

פרק לב' פסוק יא':

שאלות

1. למה הקדים חסד לאמת ואיך זה מסתדר כאן?
2. קיימים "שני פרטי הטובה" התוכל להסביר?
3. למה האדם לא יסתפק ב"חזי נחמה"?
4. מה בדיוק קרה אצל יעקב?
5. איך הביאור זה מתיישבים הדברים בפסוק?

* * *

ג. מדרש רבה.

פרק לב' פסוק ד':

וישלח

י. דָּבַר אַחַד: אִינִי שְׁלַח יַעֲקֹב מִלְאָכִים - בּוֹא וּרְאֵה מַה כְּתִיב לְמַעַל מִן הָעֵנָן - (בראשית לב, ג) 'וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כְּאֲשֶׁר רָאָם מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה, כִּכְמָה הָיָה מַחְנֵה אֱלֹהִים, שְׁנֵי אֲלָפִים רְבֹוא מִמְלֶאכֵי הַשָּׁרֵת, שְׁנַאֲמַר: (תהלים סח, יח) 'רָכַב אֱלֹהִים רַבְתִּים אֲלֵפֵי שְׁנָאָן ה' בָּם סִינֵי בְקֹדֶשׁ', (בראשית שם, שם) 'וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵים' - שְׁתֵּי מַחְנֹת לְמָה, מְלַמֵּד שְׁנִתְּנוּ לוֹ לְיַעֲקֹב אַרְבַּעַת אֲלָפִים רְבֹוא מִלֵּאכֵי הַשָּׁרֵת, וְנִדְמוּ לְחִלּוֹת שֶׁל מֶלֶךְ, מִהֵן לֹבְשֵׁי בְרָזֶל וּמִהֵן רוֹכְבֵי סוּסִים וּמִהֵן יוֹשְׁבֵי בְקִרְוֹנוֹת. פָּגַע בְּלוֹבְשֵׁי בְרָזֶל, יֹאמֶר לָהֶם: מִשָּׁל מִי אַתֶּם? אָמְרוּ לוֹ: שֶׁל יַעֲקֹב; פָּגַע בְּיוֹשְׁבֵי קְרוֹנוֹת, אָמַר לָהֶם: מִשָּׁל מִי אַתֶּם? אָמְרוּ לוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שְׁנַאֲמַר: (שם לג, ח) 'מִי לָךְ כָּל הַמַּחְנֵה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגַשְׁתִּי. וְאַף יַעֲקֹב הָיָה מְזַכֵּיר לַעֲשׂו שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לִירְאוֹ וּלְבַהֲלוֹ, שְׁנַאֲמַר: (שם שם, י) 'כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פְּנֵיךָ כְּרֹאֵת פְּנֵי אֱלֹהִים, וְיִמְשַׁל - לְמָה הַדָּבָר דּוֹמָה, לְאַחַד שְׁזִמְן אֶת חֲבֵרוֹ לְסַעֲוָדָה וְהַכִּיר בּוֹ שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ לְהַרְגוֹ, אָמַר: דּוֹמָה טַעַם תְּבַשִּׁיל זֶה כְּטַעַם אוֹתוֹ תְּבַשִּׁיל שְׁטַעַמְתִּי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ, אָמַר: יָדַע בַּהּ מִלְּכָא! מְסַתְּפֵי וְלֹא קָטְלָהּ, אֵף כִּף יַעֲקֹב כִּיִּן שְׁאָמַר לַעֲשׂו: 'כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פְּנֵיךָ כְּרֹאֵת פְּנֵי אֱלֹהִים', אָמַר עֲשׂו הִרְשָׁע: הִגִּיעוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכַבּוֹד הַזֶּה, שׁוֹב אִינִי יָכוֹל לוֹ.

אגלות

1. מה מביא את המדרש להוציא את הפסוק מכאן ולפיוס את כל הצנין למלאכי מיט?
2. מה צורך היה לפיוס כמות כזאת רצינית של כמיליא של מצלה למכרצ זה?
3. כמה הנכרת של הקמ"ה מיראת את ציון?

* * *

ד. תורת משה - אלשיך.

פרק לה' פסוקים כא'-כג':

ויבט ישראל ויט אהלה מהלאה למגדל עדר. ויהי בשכן ישראל בארץ ההוא וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. בני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולון (לה כא"ג).

ראוי לשים לב מה בא ללמדנו שנסע ויט אהלה מהלאה למגדל עדר, ומה יתן ומה יוסיף שבת במקומו או נטות אהלה במקום ההוא. וגם שאינו מסיים מקום אלא היה להלאה ממקום פלוני. וגם נשית לב על דרך שדקדקו רבותינו ז"ל (בראשית רבה לט ז) בנח שנאמר שם ויתגל בתוך אהלה אהלה כתיב כו', כן גם פה היה ראוי לכתוב אהלו ולא אהלה. וכן מה ענין אומרו ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא שהוא מיותר כי איזה שייכות יש במה ששכון בארץ ההיא אל מעשה ראובן. ועוד שאינו מסיים מקום אלא בארץ ההיא שכולל כל ארץ ישראל. ועוד אומרו וישמע ישראל כי אין השמיעה מעלה ומורדת כי אם מציאות הענין אם היה קל או חמור, והיה ראוי יסמוך מיד ויהיו בני יעקב שנים עשר להורות כי אין הדבר כפשוטו כי אם עדיין במספר אחיו יבא, ולא יפסיק באומרו וישמע ישראל. והנה לבא אל הענין נשית לב אל מאמרם

3/100

וישלה

ז"ל (שבת נה ב), שאמרו לא שכב חלילה רי אם שבלבל יצועי אביו שנתן לבלהה מקום רחל לעשות יעקב עיקר מושבו שם כאשר היה עם רחל, ויקנא ראובן באמרו לא די בחיי רחל כי אם גם במותה יעשה כן לאמו, והיפך המשכבות. והלא יקשה מאד היתכן שלא יהיה מזה אפילו רמז מה בכתובים.

(כא) ואחשוב כי גם שאין מקרא יוצא מידי פשוטו נרמז באמרו ויסע כו', לומר כי נסע ממקומו העיקרי שהיה באהל רחל. ויט אהלה של רחל הנזכרת כי אהלה כתיב. ולא במקום לאה שהיא מגדל עדר צאן ישראל — כי היא רבת בנים כי ילדה ששה ורוב עדר ישראל ממנה וכהונה לוויה מלכות ותורה — כי אם ויט אהלה מהלאה למגדל עדר להלאה ממנה ולא בה, שהוא עם בלהה.

וכן הלאה עם התיבה עולה מ"ב כמנין בלהה. או יהיה הרמז במה שלא נאמר להלאה כי אם מהלאה, שהוא לרמז שנסע ישראל ונטה אהלה של רחל מהנקראת לאה הידועה, וזה עשה למגדל עדר הוא בשביל מגדל עדר היא רחל שהיא מגדל עוז לעדר ה' בקבורתה הנזכר בזמן החורבן, על כן חלק כבוד לבלהה שנבנה ממנה והיתה שלה.

(כב) ועל ידי כן ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא שעשה מקום שכנו בארץ ההיא היא בלהה הנרמזת כי האשה לקרקע תמשל, כי אין דברים כאלו נאמרים בתורה רק ברמז. על כן וילך ראובן בקנאתו וישכב וכו' שהוא שחילל קדושת המקום שהיתה שכינה שוכנת שם, ותעל משם כאילו היה שוכב עמה שחילל כבודה. והוא מאמרו אליו כי עלית משכבי וכו' אז חללת יצועי עלה. וכן וישכב הוא שבלבל עם התיבה במספר קטן.

ועוד ביאר בפירוש שלא עשה רעה כפשט הכתוב רק שבלבל כו' כי הלא וישמע ישראל כי שמע אביו אליו ויעש רצונו, ואין זה כי אם שקנא על אמו כאמור וישמע ישראל ויעש כן לשום את אמו במקום רחל ולא את בלהה.

(כג) ועל כן שלא היה הדבר רק מה ששמע אליו אביו, על כן ויהיו בני יעקב שנים עשר כי במספר אחיו יבא כי לא שכב כפשוטו.

עאלות

1. ee אאלות אאלונות אאלה פרשנו בתחיל דבריו, התוכל אאלונות ואהסבירן?
2. איק ואמה חז"ל פירשו את התנהגות ראובן?
3. מספר הסברים נותן פרשנו אאלין "מהלאה" ואאלין אאלד אדר, התוכל אהסבירט?
4. איק הוא אפרש: "וישמע ישראל" והאט זה אשחאו או אאלנותו אלא ראובן?
5. מה אאלין אאלין אשיר אשטיט כאן בא אאלזור אפרשנו אהסברו?

* * *